

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3020/2020. (II. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.486/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó dr. Czifra Károly ügyvéd útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.486/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági döntésekben megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] 2.1. Az indítványozó (az alapper felperese) 2002. április 1-je óta állt hivatásos szolgálati viszonyban a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságnál (az alapper alperese, a továbbiakban: alperes vagy katasztrófavédelmi szerv), rajparancsnok beosztásban, tűzoltó hadnagy rendfokozatban. Az indítványozó 2010-ben angol nyelvből eredményes középfokú nyelvvizsga-bizonyítványt, és a nyelvvizsgára vonatkozóan előírt követelmény teljesítésével diplomát szerzett, mely alapján 2011-ben tiszti kinevezésére került sor. 2013-ban a Pestvidéki Nyomozó Ügyészség – a nyelvvizsga-bizonyítványa megszerzésével összefüggésben – gyanúsítottként hallgatta ki az indítványozót két rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 254. § (1) bekezdésébe ütköző vesztegetés büntettének megalapozott gyanúja miatt; és Nyom.146/2013. számú határozatával a vádemelést 2 év időtartamra elhalasztotta.
- [4] Az indítványozó az ügyészi határozattal szemben panaszt nem terjesztett elő, így az jogerőre emelkedett.
- [5] 2.2. Az ügyészi határozatra tekintettel az alperes a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 37/B. § (1) bekezdése alapján elrendelte az indítványozó életvitelének soron kívüli ellenőrzését. Az ellenőrzést a Nemzeti Védelmi Szolgálat (a továbbiakban: NVSZ) végezte el, az ellenőrzés eredményeképpen meghozott 30310-13/704-4/2015. számú határozat rögzítette, hogy az indítványozó kifogásolható életvitelű a Hszt. 37/B. § (3) bekezdés c) pontjára tekintettel megállapítható. Az NVSZ ellenőrzés megállapításait az indítványozó személyes meghallgatás keretében megismerhette, ennek során tagadta a bűncselekmény elkövetését, valamint előadta, hogy a vádemelés tárgyában hozott határozat ellen – jogi képviselője javaslatára – nem élt panasszal. Ezt követően az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója 2015. június 24-én kelt parancsával – a Hszt. 53. § c) pontja, a 56. § (2) bekezdés b) pont *ba)* alpontja és az 57. § (4) bekezdés *b)* pontja alapján – az indítványozó szolgálati viszonyát megszüntette. A döntés indokolása tartalmazta, hogy az NVSZ határozatára, az indítványozó személyes meghallgatása során tett nyilatkozatára, valamint a szerv szolgálati érdekére figyelemmel került sor az indítványozó hivatásos szolgálati jogviszonya megszüntetésére.
- [6] Az indítványozónak a parancs ellen benyújtott szolgálati panaszát a belügyminiszter megbízásából és nevében eljáró közigazgatási államtitkár Bmszü/1619/2/2015. számú határozatával elutasította. A határozat indokolása rögzítette, hogy az ügyészség vádemelés elmulasztásáról rendelkező határozatában a vesztegetés büntettének elkövetését állapította meg, melyet az indítványozó nem vitatott. A nyelvvizsga megszerzésére irányuló szolgálaton kívüli magatartása kellő alapot jelentett a kifogásolható életvitel megállapítására, melyre tekintettel

az állományilletékes parancsnok megalapozottan, okszerűen és jogszerűen intézkedett a jogviszony megszüntetéséről.

- [7] 2.3. Az indítványozó – szolgálati panasza elutasítását követően – munkaügyi bírósághoz fordult. Keresetében a szolgálati viszonyát megszüntető parancs hatályon kívül helyezését, valamint a szolgálati jogviszonya jogellenes megszüntetése jogkövetkezményei alkalmazását kérte. Keresetében előadta, hogy a parancs indokolásából nem tűnik ki világosan a felmentés valós és okszerű indoka. Azt is állította, hogy a vádemelés elhalasztásával szemben ugyan nem élt panasszal, azonban ez nem jelentheti azt, hogy a bűncselekmény elkövetését beismerte volna. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 44.M.1211/2016/7. számú ítéletével az indítványozó keresetének helyt adott, azonban az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.049/2017/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította, tekintettel arra, hogy a felmentés az MK 95. számú állásfoglalásban foglaltaknak megfelel.
- [8] 2.4. A megismételt eljárás során a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 80.M.2592/2017/7. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság nem osztotta az indítványozó álláspontját a tekintetben, hogy a vádelhalasztás tárgyában hozott ügyészi határozatnak nincs jogi jelentősége, hiszen az ügyészség nyomozást folytatott le, és megállapította, hogy az indítványozó a terhére rótt bűncselekményt elkövette. A vádemelés elhalasztása esetén – ahogy a konkrét esetben is – a vádemelés feltételei fennállnak, és a vádemelés elhalasztása időtartamának eredményes vagy eredménytelen volta dönti el, hogy az eljárás vádemeléssel folytatódik, vagy megszüntetésre kerül.
- [9] Az elsőfokú bíróság rámutatott arra, hogy különösen a hivatásos állomány tagjától várható el, hogy amennyiben nem követte el a terhére rótt bűncselekményt, úgy tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a vele szemben felhozott vádak alól tisztázza magát; így jogszerűen várható el tőle az is, hogy panasszal éljen a vádemelést elhalasztó ügyészi határozat ellen. A bíróság hangsúlyozta, hogy a hivatásos szolgálati jogviszonyban állók különleges szolgálatot teljesítenek, így velük szemben magasabb szintű elvárások érvényesülnek, tőlük mind a társadalom, mind a szolgálat fokozottabb erkölcsi felelősséget és normakövetést vár el. Kiemelte a bíróság azt is, hogy az ügyészi határozattal értékelt magatartás büntetőjogi és munkajogi következményei különbözőek; a munkaügyi bíróság a büntetőjogi felelősség kérdéséről nem dönt, kizárólag azt vizsgálja, hogy az indítványozó magatartása objektíve alkalmas-e a kifogásolható életvitel megállapítására. E körben kiemelt jelentőséget tulajdonított a bíróság annak, hogy az indítványozó az ügyészi vádelhalasztó határozattal szemben nem élt panasszal.
- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletét az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 7.Kf.650.095/2018/4. számú ítéletével helybenhagyta. Ítélete indokolásában hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta az indítványozó büntetőjogi felelősségét, kizárólag a szolgálati jogviszony megszüntetésének jogszerűségével összefüggésben értékelte a vádemelés elhalasztása tárgyában született határozat elleni panasz hiányát is. Ebben a körben rámutatott, a jogviszony speciális jellegét figyelembe véve, hogy jogszerűen értékelte a munkáltató kifogásolhatónak az indítványozó életvitelét arra tekintettel, hogy nem élt panasszal az ügyészi határozat ellen, annak ellenére, hogy a vádhatóság a bűncselekmény elkövetését az indítványozó terhére megállapította.
- [11] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a támadott ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítélete indokolásában kiemelte, hogy az eljáró bíróságok egyezően állapították meg, hogy az indítványozó a bűncselekmény elkövetését nem ismerte be; az a körülmény, hogy panasszal nem élt, nem tekinthető beismerésnek, ugyanakkor ez kihatott a szolgálati viszonyára. Kifejtette, hogy a felmentés indokának valóságát és okszerűségét az indítványozó által nem támadott ügyészségi határozatban foglalt tényállás egymagában bizonyítja. A Kúria nem vitatott tényként mutatott rá arra, hogy az indítványozó az ügyészség határozatában foglalt megállapításokat tudomásul vette, saját döntése következményeként az ügyben bűncselekmény hiányában nyomozást megszüntető vagy felmentő határozat nem született és a jövőben sem születhet. Akivel szemben pedig ilyen vitatott tényeket állapít meg egy ügyészségi határozat, és az ellen jogorvoslattal nem él, okszerűen megállapítható, hogy nem felel meg a kifogástalan életvitel követelményének. A munkajogi következmények alól ezért nem mentesülhet arra hivatkozva, hogy bűnösségét bíróság jogerősen nem állapította meg. A Kúria rámutatott arra is, hogy a kifogástalan életvitel nem azonosítható a büntetlen előélettel, így a bűnösség megállapításának hiánya sem jelent kifogástalan életvitelt.

- [12] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy szerinte a Kúria ítélete az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével, XII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdésével ellentétes, az alábbiak szerint.
- [13] 3.1. Az indítványozó szerint a Kúria döntése sérti a jó hírnevét, valamint az ártatlanság vélelmét azáltal, hogy a Kúria az ügyészi határozat alapján úgy foglalt állást, mintha az indítványozó bűncselekményt követett volna el, annak ellenére, hogy a büntetőjogi felelősségre vonására nem került sor. Álláspontja szerint a kifogásolt döntés a bűnösség megállapítása nélkül, ügyészi – és nem bírósági – határozat alapján az indítványozót elkövetőnek tekinti, annak ellenére, hogy az ügyészség alkotmányos szerepe a bíróságétól teljesen eltér. Az indítványozó szerint ezáltal a Kúria a bűnösség megállapítása nélkül dehonesztálta őt, így jó hírneve is sérült.
- [14] Az ártatlanság vélelmének sérelmével összefüggésben az indítványozó hivatkozott arra is, hogy a munkához való joga is sérül; hiszen megfosztották foglalkozásától úgy, hogy bűnösségét nem állapították meg.
- [15] 3.2. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelme körében előadta, hogy a felülvizsgálat szabályai kizárólag azt teszik lehetővé a Kúria számára, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján hozzon döntést. Az indítványozó szerint ebből az is következik, hogy eltérő tényállás megállapításának csak kivételes esetekben van helye. Álláspontja szerint a Kúria a felülvizsgálni kért ítélet tényállását az indokolása [27]–[29] bekezdéseiben kiegészítette, annak ellenére, hogy erre törvényi lehetősége nem lett volna, az indítványozó szerint azonban a keresetét a Kúria másképpen nem tudta volna elutasítani.
- [16] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jogával ellentétesnek tartja az indítványozó, hogy a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai Fegyelmi Szabályzatáról szóló 11/2006. (III. 14.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet) ügyében úgy került alkalmazásra, hogy már nem volt hatályban, az ezzel kapcsolatos aggályait pedig a bíróság nem vizsgálta meg. A BM rendelet 41. § (1) bekezdése mondta ki ugyanis, hogy beismerésnek kell tekinteni azt is, ha a hivatásos állomány tagja a terhére rótt bűncselekmény elkövetését jogorvoslattal nem vitatja.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

(2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

- [18] 2. A Hszt. érintett rendelkezései:

„37/B. § (1) A hivatásos állományba jelentkező életvitelét a hivatásos állományba vétel előtt, a rendvédelmi oktatási intézmény ösztöndíjas hallgatójának, valamint tanulójának életvitelét a hallgatói, tanulói jogviszony létesítése előtt, továbbá a hivatásos állomány tagja és az ösztöndíjas hallgató, valamint a tanuló életvitelét a miniszter által meghatározott gyakorisággal, de legfeljebb évente egy alkalommal a jogviszony fennállása alatt ellenőrizni kell. A szolgálati viszony fennállása alatt a kifogástalan életvitel soron kívüli ellenőrzésére akkor kell intézkedni, ha a kifogástalan életvitel ellenőrzésének kezdeményezésére jogosult tudomására jutott adatokból a kifogásolható életvitelre alapos okkal lehet következtetni.

[...]

(3) Az életvitel nem kifogástalan, ha

a) a jelentkező esetében fennállnak a 37/A. § (1) bekezdésében meghatározottak,

b) a hivatásos állomány tagjával szemben bűncselekmény elkövetése miatt a bíróság jogerősen szabadságvesztés vagy közérdekű munka büntetést szabott ki, továbbá, ha büntetőeljárás során jogerős határozattal kényszergyógykezelését rendelte el, vagy

c) a jelentkező vagy a hivatásos állomány tagja nem felel meg – különös tekintettel a szolgálaton kívüli magatartására, családi és lakókörnyezeti kapcsolataira, anyagi, jövedelmi viszonyaira, valamint a bűncselekményt

elkövető vagy azzal gyanúsítható személyekkel fenntartott kapcsolatára – a szolgálat törvényes, befolyástól mentes ellátása követelményének.”

[19] 3. A BM rendelet vonatkozó rendelkezése:

„41. § (1) A Hszt. 149. §-ának (3) bekezdése szempontjából beismerésnek kell tekinteni azt is, ha a hivatásos állományú az ellene indult büntetőeljárásban hozott, a bűncselekmény elkövetését megállapító érdemi döntést tartalmazó határozattal (határozat, végzés vagy ítélet) szembeni jogorvoslatban a terhére rótt tényállás megvalósítását nem vitatja.”

III.

[20] 1. Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján – mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.

[21] 1.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, hogy mikor tekinthető a kérelem határozottnak. E rendelkezés *b)* és *e)* pontjai alapján a kérelem akkor tekinthető egyértelműen határozottnak, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.

[22] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető indokolás nélkül hivatkozott, így az indítvány ebben a vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontja szerinti követelménynek, ezért érdemben nem bírálható el. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésére, valamint a XII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó indokolás – tartalmát tekintve – az ártatlanság vélelmének sérelme körében értékelhető, erre tekintettel az ezekre vonatkozóan előadott érveket – az indítványok tartalom szerinti elbírálása elvéből is következően – az ártatlanság vélelme vizsgálatkor vette figyelembe.

[23] 2. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a befogadhatóság további vizsgálatát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdésével összefüggésben folytatta le.

[24] 2.1. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.

[25] 2.2. Az indítványozó a Kúria ítéletét ellentétesnek tartja az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével; egyrészt azért, mert álláspontja szerint a Kúria a tényállást kiegészítette, másrészt azért, mert a BM rendelet 41. § (1) bekezdése ügyében úgy került alkalmazásra, hogy már nem volt hatályban, az ezzel kapcsolatos aggályait pedig a bíróság nem vizsgálta meg.

[26] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt emlékeztet állandó gyakorlatára, melynek megfelelően „[a] tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés” {3092/2019. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a *iura novit curia*-elvnek megfelelően a jogszabályok konkrét tényállásra vonatkoztatása, azok értelmezése a rendes bíróság hatáskörébe tartozik {például: 3306/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [63]; 3021/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [44]; 3120/2012. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [21]}.

[27] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügyészégi határozatot, az indítványozó ügyészégi meghallgatásáról készült jegyzőkönyvet és az NVSZ határozatát az eljáró bíróságok figyelembe vették, a tényállást részben azok alapján állapították meg. Az indítványozó a megállapított tényállást megismerhette, azt nem vitatta, a személyes meghallgatásáról készült jegyzőkönyv egy példányát aláírásával igazoltan átvette. Az Alkotmánybíróság e körben azt állapította meg, hogy az indítványozó kifejezetten nem jelölt meg olyan pontosan körülírt

alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne figyelembe venni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet nem vizsgálta meg érdemben.

- [28] 2.3. Az Alkotmánybíróság szerint az indítványban az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésének sérelmére vonatkozóan írtak felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Csak érdemi vizsgálatban dönthető el, hogy a Kúria támadott ítélete megsértette-e az ártatlanság vélelmének elvét.
- [29] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [30] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [31] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvita az indítványozó szolgálati jogviszonya megszüntetéséből eredt, erre tekintettel az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette a szolgálati jogviszony létesítésére és megszüntetésére vonatkozó, a konkrét ügyben releváns rendelkezéseket, különös tekintettel a kifogástalan életvitelre vonatkozó szabályokra.
- [32] A Hszt. preambuluma szerint Magyarország függetlenségének, törvényes rendjének, valamint a lakosság és az ország anyagi javainak védelmét ellátó szervek hivatásos állományától az állam tántoríthatatlan hűségét, bátor helyállást követel. A hivatásos állomány tagjai a törvények és más jogszabályok, valamint a nemzetközi jog előírásainak megfelelően, a fegyveres szervek feladataihoz igazodó szakmai ismeretek birtokában különleges közszolgálatot teljesítenek. A Hszt. 3. §-a értelmében a szolgálati viszony az állam és a hivatásos állomány tagja között létrejött különleges közszolgálati jogviszony, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő, a szolgálati viszonyt szabályozó törvényben és más jogszabályokban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg. A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelezések – a fegyveres szerv rendeltetés szerinti feladatainak megvalósítása érdekében – önkéntes vállalás alapján, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, életének és testi épségének kockáztatásával, egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti. A szolgálati jogviszony létesítésének és betöltésének is (egyik, bár nem kizárólagos) feltétele a kifogástalan életvitel. Ha a hivatásos állomány tagja nem felel meg a kifogástalan életvitel követelményének, akkor a szolgálati viszonyát felmentéssel meg kell szüntetni [lásd: Hszt. 56. § (2) bekezdés b) pont *ba*) alpont].
- [33] A Hszt. 37/B. § (3) bekezdése szabályozta azokat az eseteket, amelyek fennállta esetén az életvitel nem kifogástalan, ide értve többek között azt az indítványozó esetében is alkalmazott esetet is, amikor a hivatásos állomány tagja nem felel meg – különös tekintettel a szolgálaton kívüli magatartására, családi és lakókörnyezeti kapcsolataira, anyagi, jövedelmi viszonyaira, valamint a bűncselekményt elkövető vagy azzal gyanúsítható személyekkel fenntartott kapcsolatára – a szolgálat törvényes, befolyástól mentes ellátása követelményének [lásd: Hszt. 37/B. § (3) bekezdés c) pont]. A kifogástalan életvitel ellenőrzését a rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, a konkrét ügyben az NVSZ végezte.
- [34] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául fekvő ügyben az indítványozó szolgálati jogviszonyának megszüntetésére arra tekintettel került sor, hogy életvitele nem volt kifogástalannak tekinthető. A Kúria a támadott ítéletében – egyezően az első- és másodfokú ítéletben foglaltakkal – arra tekintettel utasította el az indítványozó keresetét, és állapította meg az alperesi intézkedés jogszerűségét, hogy az indítványozó az ügyész vádelhalasztás tárgyában hozott határozata ellen panasszal nem élt. Az indítványozó szerint a Kúria döntése alaptörvény-ellenes, nevezetesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésében deklarált ártatlanság vélelmével ellentétes; szerinte ugyanis a Kúria ítéletében úgy foglalt állást, mintha az indítványozó bűncselekményt követett volna el, annak ellenére, hogy a büntetőjogi felelősségre vonására nem került sor. Az Alkotmánybíróság tehát az indítvány alapján áttekintette az ártatlanság vélelmével összefüggésben kialakított gyakorlatát.
- [35] 2.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően több ügyben, elsőként a 3243/2014. (X. 3.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) vizsgálta az Abtv. 27. § szerinti, bírói döntés ellen benyújtott alkotmányjogi panasz alapján, hogy egy bírói jogértelmezés sérti-e az ártatlanság vélelmét. Az Alkotmánybíróság

e határozatában, a korábbi gyakorlatát is felhasználva a következőket állapította meg: „Az ártatlanság véelme, mint a büntető igazságszolgáltatás egyik garanciája és a jogállamiság egyik elve 1989-ben emelkedett alkotmányi szintre. Az ártatlanság véelme az Alkotmánybíróság értelmezésében elsősorban azt szolgálja, hogy a büntető felelősség elbírálása során a döntésre jogosított elfogulatlan, pártatlan hozzáállást tanúsítson, továbbá a döntésre megalapozott bizonyítással, a prejudikáció tilalmának sérelme nélkül kerüljön sor. Ez egyben azt is garantálja, hogy az eljárás alá vont személy a felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket ne szenvedje el a felelősségének megállapítása nélkül.” (Indokolás [20])

- [36] Az Abh. utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság több határozatában kiterjesztően értelmezte az ártatlanság véelmét abból a megfontolásból, hogy az a jogállam által védett élet- és jogviszonyok körében egyre több területen érvényesül. Az Alkotmánybíróság gyakorlata ugyanakkor következetes abban a kérdésben, hogy az ártatlanság véelméből eredő jogvédelem korlátlanul nem terjeszhető ki. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy „[a]z ártatlanság véelme a felelősség kérdésében hozandó döntés folyamatán túl elsősorban azt a jogsérelmet hivatott megakadályozni, amelyet – törvénynek megfelelően lefolytatott eljárás során – megállapított felelősség hiányában alkalmazott és utóbb reparáció nélkül maradt joghátrányok okozhatnak”; az ártatlanság véelmének alkotmányos elvével való szoros összefüggés ugyanakkor esetenként vizsgálendő {Abh., Indokolás [22]; 3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [37] 2.2. Az Alkotmánybíróság az ártatlanság véelmére vonatkozóan kialakított gyakorlatát figyelembe véve a következőket állapította meg.
- [38] Az indítványozó büntetőjogi felelősségét büntetőbíróság az alkotmányjogi panasz benyújtását megelőző bírósági eljárás során nem állapította meg, tekintettel az egyébként az ügyész diszkrecionális jogkörébe tartozó vádemelés elhalasztása tárgyában hozott döntésére. A vádemelés elhalasztásával az ügyészség függő jogi helyzetet teremtett, fenntartva az ügyészi határozatban megállapított időtartamra a vádemelés fenyegetettségét; ilyen értelemben a vádemelés elhalasztása nem volt más, mint a büntetőigény érvényesítésének meghatározott (próba)időre történő felfüggesztése. Az ügyészi határozatban megjelölt időtartam eredményes eltelte az eljárás megszüntetését vonta maga után a bűncselekmény miatti bűnösség megállapítása nélkül. Vagyis ilyen esetben is adottak ugyan a vádemelés feltételei, de azzal szemben alternatívát ajánlanak a gyanúsítottnak, és a vádemelés elhalasztása tartamának eredményes vagy eredménytelen volta dönti el, hogy az eljárás megszüntetésre kerül, vagy vádemeléssel folytatódik.
- [39] A katasztrófavédelmi szervet a szolgálati jogviszony felmentéssel való megszüntetésében, illetve az eljáró bíróságokat a szolgálati vita eldöntésében a vádemelés elhalasztása, annak időtartama, vagyis a büntetőjogi felelősség megállapításának folyamata nem befolyásolta. Az indítványozó szolgálati jogviszonya megszüntetésére a Hszt. 37/B. § (3) bekezdés c) pontja szerinti esete okán került sor, ez azonban a bűnösség megállapításával nem hozható összefüggésbe. Ugyancsak nem függ össze a nem kifogástalan életvitel megállapítása a vádemelés elhalasztással sem, hiszen az eljárás ilyen megszűnése következtében sem válik az életvitel ismét kifogástalanná. Másképp fogalmazva: ha valakinek a bűnösségét büntetőbíróság nem állapította meg, illetve nem szabott ki olyan súlyú büntetést, amelyhez a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények kapcsolódnak, az még nem jelenti az életvitele kifogástalanságát.
- [40] A Kúria a büntetőjogi felelősség kérdését nem érintette, kizárólag a szolgálati jogvitát döntötte el, melynek keretében az indítványozó magatartását és a felmentés jogszerűségét vizsgálta. A felmentést azért minősítette jogszerűnek, mert a katasztrófavédelmi szerv nem a büntetőjogi felelősség kérdésében döntött a vádemelésről szóló ügyészségi határozat alapján, hanem a számára abból megismert indítványozói magatartás: a vádemelés tárgyában hozott ügyészi határozat elleni panasz hiánya adta az alapját a nem kifogástalan életvitel megállapításának. Az eljáró bíróságok az indítványozó esetében azt értékelték, hogy az ellene a nyelvvizgabizonyítvány megszerzésével kapcsolatban a gazdálkodó szervezet dolgozójának kötelessége megszegésére irányuló vesztegetés büntette miatt indult büntetőeljárásban hozott, a vádemelés elhalasztásáról rendelkező ügyészi határozattal szemben nem élt panasszal. A szolgálati jogviszony jellegéből is következően az érintettekkel szemben fokozott elvárás az, hogy mindent megtegyenek annak érdekében, hogy az ellenük felhozott vádak alól tisztázzák magukat. A Kúria – az első- és másodfokú bíróság ítéletében foglaltakkal egybehangzóan – értékelt az indítványozó esetében a panasz kimerítésének elmulasztását olyan magatartásként, melyből a kifogástalan életvitel követelményének való megfelelés hiánya következik.

- [41] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésében rögzített ártatlanság vélelmének érvényesülését a vizsgált bírói jogértelmezés nem sérti. A fentiekre tekintettel a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.486/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2020. január 28.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [42] Nem tudom támogatni a határozat elutasító rendelkező részét, mert helyt adva az indítványnak, én az ártatlanság vélelmét látom sérülni az indítvánnyal támadott bírói döntésekben.
- [43] Az indítványozó munkaviszonyának megszüntetését elrendelő döntés az akkor hatályban volt BM rendelet 41. § (1) bekezdése alapján nyilvánította kifogásolható életvitelűnek az indítványozót, és mondta aztán ki ez alapján a munkaviszonya megszűnését. Ez tartamilag azt foglalta magában, hogy a munkáltató az ügyészi vádemelési javaslat elhalasztását tekintette végleges érdemi döntésnek az ügyben, és mivel ezt nem kifogásolta meg az indítványozó, ezt mint a bűnösség beismerését értékelte, noha az indítványozó kifejezetten tagadta az ügyészi eljárásban a tett elkövetését. A bíróság – látva, hogy ezt nem lehet érdemi döntésnek tekinteni a bűnösség kérdésében, és így a 41. § (1) bekezdés előírása erre nem áll – ezért egy olyan értelmezést adott a vonatkozó jogi rendelkezéseknek, hogy a 41. § (1) bekezdés csak a Hszt. 37/B. § (3) bekezdés *b)* pontjához szükséges, ám a *c)* ponthoz már nem, és ez már eleve nem is kívánja meg a jogerős bírói döntést a bűnösség megállapításával együtt ahhoz, hogy a kifogásolható életvitel megállapítható legyen. Ez az értelmezés azonban objektíve jóváhagyta a bűnösség ügyészi állításának érdemi döntésként való felfogását és jogerős bírósági megállapítás nélkül az indítványozó bűnösnek tekintését, majd szolgálati viszonyának ez alapján való megszüntetését. Megítélésem szerint ez sérti az ártatlanság vélelmét, mert ezt az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése szerint csak jogerős bírósági határozatban lehet megtenni.

Budapest, 2020. január 28.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1272/2019.

